

N:o 46.

Ank. till Riksd. Kansli den 14 April 1886, kl. $\frac{1}{2}$ 12 midd.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om tillägg till 22:dra punkten i Kongl. kungörelsen den 10 November 1882 angående förändrade grunder för förvaltningen af kronans domäner.

(I. A.)

I 22:dra punkten af Kongl. kungörelsen den 10 November 1882, angående förändrade grunder för förvaltningen af kronans jordbruksdomäner, stadgas, bland annat, att arrendator ej eger att utan Domänstyrelsens medgifvande borttaga å egendomen befintliga torp eller pålägga egendomens torpare afgäld eller besvär utöfver hvad som vid egendomens uppskattning blifvit af uppskattningsnämnden bestämdt.

Under åberopande af omförmälda stadgande och med afseende derå, att, förutom de i nämnda punkt åsyftade torpare, ofta äfven andra personer vore bosatta å kronans utarrenderade egendomar, hvilka personer för sig uppfört bostäder och odlat mark deromkring, utan att deras besittningsrätt till marken kunde lagligen styrkas, och för hvilka det skydd i besittningen, som genom berörda stadgande tillförsäkrats torparne, alltså icke förefunnes, har Herr A. Persson i Mörarp, i en inom Andra Kammaren väckt, till Stats-Utskottet remitterad motion (N:o 152) — då billigheten syntes fordra, att äfven åt denna klass af torpare, hvilka af boställsinnehafvaren eller dennes arrendator medgifvits att bruka någon mindre del af boställets mark samt derå uppfört byggnader och egnat sin ringa förmögenhet och sin arbetskraft åt den upplåtna markens uppodling, måtte beredas åtminstone den likställighet med egendomens öfriga torpare, att de, derest de kunde visa sig hafva egt veder-

Bih. till Riksd. Prot. 1886. 4 Saml. 1 Afđ. 29 Häft.

börandes tillstånd att uppföra dem tillhöriga byggnader före den dag, ofvannämnda författning utfärdats, och i öfrigt förhölle sig väl, måtte få ega rätt att i sin och sin hustrus lifstid fortfarande få bebo och bruka lägenheten — hemställt, att Riksdagen måtte för sin del besluta ett tillägg till 22:dra punkten i den åberopade Kongl. kungörelsen af den 10 November 1882 af följande lydelse:

»Har någon del af kronan tillhörig jordegendom blifvit af arrendator eller boställsinnehafvare före den 10 November 1882 åt torpare upplåten och af denne bebyggd, må Domänstyrelsen uppå uppskattningsmännens och Konungens Befallningshafvandes tillstyrkan kunna medgifva nuvarande brukare af dylik lägenhet rätt att få densamma nyttja och bebo i sin och sin hustrus lifstid, derest de sina utskylder i rätt tid erlägga och icke göra sig skyldige till olaglighet eller förargelseväckande uppförande, emot den afgäld, som vid egendomens uppskattning blifvit af uppskattningsnämnden bestämd. Sålunda bestämd afgäld skall till arrendatorn af egendomen erläggas och följaktligen medräknas i dennes arrendeavgift.»

Den 22:dra punkten i de till Riksdagens antagande af Kongl. Maj:t i proposition af den 23 December 1881 föreslagna grunder för förvaltningen af kronans domäner var af följande lydelse: »Arrendator ege ej att, utan Domänstyrelsens medgifvande, borttaga å egendom befintliga torp eller anlägga nya.» Men då kronan syntes böra tillse, att torparne å statens utarrenderade egendomar icke betungades genom oskäligt hårda kontraktsvilkor, och Riksdagen ansåg att, ehuru torpare visserligen å ena sidan borde genom kontrakt tillförbindas att fullgöra de prestationer, hvilka med torpets innehafvande vore förenade, arrendatorn å andra sidan icke borde ega rätt att utkräfva dyrare pålagor, än hvad som vid egendomens uppskattning till utarrendering af uppskattningsnämnden beräknats af sådan lägenhet skola utgå, beslöt Riksdagen göra följande tillägg till berörda punkt, nemligen: »och ege arrendatorn ej heller att utan Domänstyrelsens medgifvande pålägga egendomens torpare afgäld eller besvär utöfver hvad som vid egendomens uppskattning blifvit af uppskattningsnämnden bestämdt.»

Den omtanke om de å statsdomänerna befintliga torpare, som legat till grund för Riksdagens anförda beslut, synes Utskottet böra, så vidt sig göra låter, utsträckas äfven till den af motionären åsyftade klass af lägenhetsinnehafvare å statens utarrenderade egendomar. Ehuru dessa visserligen i allmänhet icke torde kunna åberopa laglig rätt till besittningen af den mark, de bebyggt och brukat, synes dock den omständighet, att de i god tro under en följd af år innehaft och nedlagt arbete på denna mark, innebära giltig anledning till att dem i någon mån beredes skydd i deras af markens fortfarande besittning beroende ekonomiska ställning. Denna klass af torpare

torde vara så talrik, att omsorgen om densamma synes böra vara en för det allmänna vigtig angelägenhet. Utskottet har visserligen icke förbisett, att genom legalisering, på sätt motionären föreslagit, af dessa torparens besittning af de lägenheter, de utan laglig rätt innehafva, utarrenderingen af de egendomarna, derå de bo, möjligen skulle försvåras, och egendomarne stundom skulle komma att något sjunka i arrendevärde, samt må hända äfven andra större olägenheter skulle kunna föränledas; men då enligt motionärens förslag det ifrågasatta skyddet i besittningen endast skulle afse dem bland ifrågavarande lägenhetsinnehafvare, som före tillämpningen af ofvannämnda författning af den 10 November 1882 bebyggt sina lägenheter, och icke åsyftar ständigt besittningsrätt, utan endast skulle omfatta en jemförelsevis kortare tid, eller tiden under lägenhetsinnehafvares och deras hustrurs lifstid, torde berörda, småningom försvinnande olägenheter icke böra tilläggas allt för stor betydelse. Enligt motionärens förslag skulle vid dessa lägenhetsinnehafvares qvarsittande å lägenheterna alltid fästas det vilkor, att de skulle erlägga sina utskylder i rätt tid samt icke göra sig skyldige till olaglighet och förargelseväckande uppförande; och torde häri i viss mån förefinnas ett skydd för att arrendatorerna ej må varda för mycket besvärade af dessa på de arrenderade egendomarne qvarboende lägenhetsinnehafvarne.

Utskottet, som, innan närmare utredning i förevarande ärende vunnits, icke trott sig böra framkomma med något bestämdt förslag i ämnet, har dock ansett sig böra föreslå Riksdagen att hos Kongl. Maj:t anhålla om medverkan för vinnande af den erforderliga utredningen; hvadan Utskottet hemställer,

att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, om och i hvad mån de å kronans utarrenderade jordbruksegendomar bosatta lägenhetsinnehafvare, hvilka före tillämpningen af Kongl. kungörelsen den 10 November 1882 angående förändrade grunder för förvaltningen af kronans domäner uppfört och bebo dem sjelfva tillhöriga byggnader, må kunna beredas någon tids tryggad besittning af de lägenheter, de innehafva, samt till Riksdagen afgifva de förslag, som af bemälda utredning kunna föränledas.

Stockholm den 13 April 1886.

På Stats-Utskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.
